

KL/mn

31.10.2017

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Operatiivisen toiminnan ohjaus -yksikkö (OPER)
Projektipäällikkö Jari Suhonen
PL 30
00271 Helsinki

kantapalvelut@thl.fi
jari.suhonen@thl.fi

ALAIKÄISEN TIETOJEN NÄYTTÄMINEN HUOLTAJALLE

Lääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausua alaikäisen tietojen näyttämisen huoltajalle -määrittelystä.

Kommentoitava asiakirja täydentää THL:n aikaisemmin julkaisemaa ”Puolesta asiointi sosiaali- ja terveydenhuollossa” -asiakirjaa (2016), jossa kerrotaan mm. vaatimuksista, miten terveydenhuollon ammattihenkilö kirjaa alaikäisen asettaman, huoltajalle näyttämistä koskevan kiellon potilastiedon arkistoon ja reseptiin. Asiakirjassa kuvataan myös, miten tietoa hyödynnetään terveydenhuollossa, apteekissa ja Omakannassa niin, että potilaslain vaatimukset alaikäisen oikeudelle kieltää tietojen näkeminen huoltajilta toteutuu. Asiakirjassa on huomioitu alaikäisen tietojen näyttämisen myös lääkityksen määrittelyssä.

Tietorakenteisiin ollaan tekemässä muutoksia ja tulevat muutokset tullaan julkaisemaan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa koodistopalvelussa.

Lääkäriliitto toteaa, että asia on tärkeä. Potilaslain 7 §:n mukaan alaikäisen potilaan mielipide hoitotoimenpiteisiin on selvitettävä silloin, kun se on hänen ikänsä ja kehitystasonsa nähden mahdollista. Jos alaikäinen ikänsä ja kehitystasonsa perusteella kykenee päättämään hoidostaan, häntä on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Lain 9 §:n 2 momentin mukaan, jos alaikäinen potilas ikänsä ja terveystasoonsa nähden kykenee päättämään hoidostaan, hänellä on oikeus kieltäytyä terveydentilaansa ja hoitoansa koskevien tietojen antamisesta huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen. Potilasasiakirja-asetuksen 19 § taas säätelee merkintöjen tekemistä potilasasiakirjoihin edellä mainituissa tilanteissa.

Lisäksi asiakastietolaissa (18 §:n 4 momentti) ja lääkemääräyslaissa (17 §:n 3 momentti) on säännöksiä tietojen luovutuksesta käyttöliittymän kautta potilaalle ja hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalleen. Säännöksissä on viittaukset em. potilaslain 9 §:n 2 momentin kieltotilanteeseen, mikä on otettava huomioon.

Terveydenhuollon ammattihenkilö, yleensä lääkäri, tekee arvion, kykeneekö alaikäinen päättämään hoidosta ja tietojen luovuttamisesta. Jos alaikäinen ikänsä ja kehitystasonsa perusteella kykenee päättämään hoidostaan, terveydenhuollon ammattihenkilön tulee antaa hänelle tarvittava informaatio ja häntä on myös informoitava hoitopäätöksien ja niiden seuraamuksiin liittyvistä asioista sekä potilastietojen näkymisestä Omakannassa ja muissa

sähköisissä asiointipalveluissa. Häntä on myös informoitava mahdollisuudesta kieltää tietojensa näkyminen huoltajalta.

Lääkäriliitto pitää tärkeänä sitä, että kypsän alaikäisen potilaan oikeutta kieltää tietojensa näkyminen huoltajalle kunnioitetaan ja että se toteutetaan myös sähköisessä asiointissa asianmukaisella tavalla. Lääkäriliitto pitää myös tärkeänä, että kiello toteutetaan siten, että tieto on terveydenhuollon ammattihenkilöiden helposti nähtävissä. Myös niissä tapauksissa, joissa potilas tekee esim. yksittäisiä kielloja palvelutapahtuma- tai reseptikohtaisesti, kiellon tulee näkyä selvästi.

Alaikäisen kypsyysarvio on aina yksilöllistä ja tilannekohtaista riippuen siitä, kuinka hoidollisesti vaativasta asiasta on kysymys. Vaikka asiaan liittyy harkintavaltaa, olisi hyvä, että asiasta jo olemassa olevat arviointikriteerit olisivat yhtenäisemmin määritellyt. Asiasta olisi hyvä olla saatavissa ohjeistusta, joka olisi myös terveydenhuollon ammattihenkilöiden helposti käytettävissä.

Kun alaikäisten tiedot ovat huoltajille näytettävissä, mikäli potilas ei ole tietojen luovutusta nimenomaan kieltänyt, tulisi huomioida myös sellainen tilanne, jossa alaikäinen potilas mahdollisesti haluaa kieltää vain toiselta huoltajaltaan tietojen näkymisen. Joskus tällainenkin tilanne saattaa tulla kysymykseen.

Lääkäriliitto ei ota tarkemmin kantaa itse kiellon ja siihen liittyvien asioiden tekniseen toteuttamiseen, mutta korostaa sitä, että kiellon ollessa kysymyksessä tulee selkeästi käydä ilmi kiellon kohde, onko kiello kokonaisvaltainen vai osittainen ja mitä osaa tai osiota hoitotapahtumasta se koskee. Lisäksi niin potilasasiakirjoissa ja muissa sähköisissä järjestelmissäkin tulisi käydä ilmi, että potilaalle on annettu kiellon merkityksestä riittävästi informaatiota.

SUOMEN LÄÄKÄRILIITTO ry

MARJO PARKKILA-HARJU
Marjo Parkkila-Harju
puheenjohtaja

HEIKKI PÄRNÄNEN
Heikki Pärnänen
johtaja